

УДК 29.813

Тетяна ФУЛЕЙ,
начальник відділу Національної школи суддів України,
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ У СУДДІВСЬКУ ОСВІТУ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Суддівська освіта як важливий інструмент покращення якості та ефективності національного судочинства, зміцнення довіри громадськості до правосуддя та гарантування належного рівня захисту прав людини у правовій державі є одним із пріоритетних напрямів судово-правової реформи в Україні [1, с. 71].

У сучасних умовах підвищеної уваги громадськості до суддівського корпусу значна увага приділяється вимогам до кваліфікаційного рівня судді, серед яких особливе місце займає знання практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) та вміння її правильно застосовувати. Це зумовило актуальність наукового дослідження методичних підходів впровадження практики ЄСПЛ у суддівську освіту.

Підготовка суддів закріплена у ст. 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (далі – Закон № 1402-VIII) одночасно і як право судді, і як один із його/її обов’язків [2].

Основною та найбільш ефективною формою навчання суддів стали тренінги, уперше згадані у ст. 87 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у редакції Закону України від 12.02.2015 № 192-VIII «Про забезпечення права на справедливий суд», а згодом – закріплені у ст. 89 Закону № 1402-VIII. Саме тренінги, а не класичні форми навчання, спрямовані

на задоволення тих потреб, що виникають у процесі повсякденної роботи суддів, з тим, щоб гарантувати якісний розгляд справ при здійсненні правосуддя. Тренінг як форма підготовки не має кінцевої мети у передачі максимуму знань та інформації – характерною особливістю тренінгів є їхня скерованість, головним чином, на розвиток практичних навичок.

Враховуючи, що навчання має на меті допомогти судді ефективніше виконувати покладені на нього/неї державні функції, у результаті тренінгів суддя має знати, *що робити* (як діяти в тій чи іншій ситуації), *де* (знайти потрібне джерело інформації), *як* (застосувати набуті знання на практиці) тощо.

Саме тому для забезпечення ефективності навчального процесу та досягнення навчальних цілей, основною серед яких є набуття та розвиток суддівських навичок, Національна школа суддів України (далі – НШСУ) здійснює розробку навчальних курсів у формі тренінгів з використанням інноваційних методологічних підходів. Це характерно для усіх курсів, що впроваджуються у процес підготовки суддів, проте особливо актуальним є щодо тематики, присвяченої Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та практики ЄСПЛ, з огляду на їх складність та обсяг навчального матеріалу.

Слід наголосити, що Рекомендацією Rec (2004) 4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці, ухваленій на 114-й сесії Комітету Міністрів Ради Європи 12 травня 2004 року [3], передбачено, зокрема, що вивчення Конвенції та практики ЄСПЛ повинно бути не лише елементом допуску до професії (тобто кваліфікаційних іспитів) для отримання різноманітних правничих спеціальностей, а й елементом т. зв. первинної підготовки, тобто спеціальної підготовки кандидатів на посаду, та підвищення кваліфікації чинних суддів.

За статистичною інформацією Європейського суду з прав людини Україна вже кілька років займає перше місце серед держав – членів Ради Європи за кількістю поданих заяв. Станом на кінець 2016 року подано 18 150 заяв, що становить 22,8 % загальної кількості поданих до ЄСПЛ заяв [4]. Протягом усього часу чинності Конвенції для України проти нашої держави було постановлено 1126 рішень ЄСПЛ, серед яких 1106 рішень, у яких визнано щонайменше одне порушення Конвенції [5]; у 2016 році постановлено 73 рішення щодо України, у 70 рішень з яких було визнано щонайменше одне порушення Конвенції [6].

З метою належного виконання рішень ЄСПЛ до Національної школи суддів України Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду

з прав лише протягом 2015–2016 років скеровано 57 листів-звернень стосовно виконання рішень ЄСПЛ, у яких констатовано порушення щонайменше однієї статті Конвенції. Усвідомлюючи необхідність вжиття заходів загального характеру щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини та роль НШСУ у процесі підготовки високопрофесійного суддівського корпусу, Національною школою суддів України було підготовлено інформаційно-методичний збірник рішень Європейського суду з прав людини, щодо яких були звернення Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, що розміщений у вільному доступі на офіційному веб-сайті Національної школи суддів України та може бути використаний для самостійного опрацювання [7].

З огляду на викладене розробка курсів з практики ЄСПЛ – серед постійних пріоритетів Національної школи суддів України.

Типові вимоги до змісту та організації проведення навчальних заходів для суддів, а також вимоги до розробників, викладачів та інших осіб, залучених у навчальний процес у НШСУ, закріплені у Концепції Національних стандартів суддівської освіти [8]. Вони стали тією системою координат, відповідно до якої здійснюється розробка і впровадження навчальних курсів для суддів. Концепцією визначені також принципи суддівської освіти, серед яких є її практична спрямованість, зокрема, через формування програм, виходячи із суддівських компетенцій (знань, умінь та навичок, притаманних професії судді); періодичність підготовки та навчання суддів з метою підвищення рівня кваліфікації; різнобічність та комплексність підготовки, її орієнтованість на опанування всіма необхідними вміннями і навичками, притаманними професії судді; єдність (уніфікованість) підготовки, тобто здійснення її на підставі стандартизованих програм, розроблених Національною школою суддів України; сучасність змісту та випереджувальний характер суддівської освіти, періодичне оновлення навчальних програм і курсів та удосконалення методики підготовки та ін.

Таким чином, підготовка суддів з тематики Конвенції та практики ЄСПЛ повинна враховувати викладені принципи, а отже, бути системою, комплексною, практично спрямованою та поетапною.

НШСУ в рамках проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» координатора проектів ОБСЄ в Україні розроблено 4 навчальні курси у формі тренінгів з вивчення Конвенції та практики Європейського суду з прав людини з використанням інтерактивних методів навчання дорослої високопрофесійної аудиторії. Мета цих тренінгів – допомогти суддям оволодіти знаннями, поглибити їх у сфері конвенцій-

них стандартів захисту прав людини і основоположних свобод, виробити та удосконалити необхідні суддівські вміння та навички, важливі для розгляду у суді справ у контексті практики ЄСПЛ.

Серед розроблених тренінгів особливе місце займають два «базові» курси – для суддів загальних та адміністративних судів.

«Базовість» цих курсів означає, що судді-учасники до їх проходження мали б оволодіти певним мінімальним теоретичним рівнем (під час спеціальної підготовки в НШСУ чи самостійно), необхідним для складання кваліфікаційного іспиту. Презюмується, що учасники ознайомлені з положеннями Конвенції і знають, які права нею гарантуються (право на життя, на справедливий суд, на повагу до приватного життя і сімейного життя тощо), а також розуміють зміст кожного з гарантованих прав і основоположних свобод. Таким чином, завдання цих «базових» тренінгів – показати взаємозв'язки між статтями Конвенції, принципи дії конвенційних стандартів на практиці, зменшити «сіру зону» непорозумінь, яка може виникнути після самостійної роботи.

Основний акцент у «базових» курсах зроблено на конвенційному понятійному апараті, незнайомому вітчизняній правовій системі, наприклад, «негативні та позитивні зобов'язання держави», «втручання», «законність», «легітимна мета», «необхідність у демократичному суспільстві» та ін. та співвідношення їх з усталеними, звичними для вітчизняного правника термінами. Окрім того, розкрито їх практичне значення через аналіз рішень ЄСПЛ. Значна увага приділяється відмінності між «втручанням» та «порушенням», критеріям виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією, балансу прав, взаємозв'язкам окремих статей ЄКПЛ тощо.

Враховуючи те, що кожен суддя повинен уміти організувати підготовку та розгляд справи з дотриманням принципів статті 6 Конвенції (право на справедливий суд), кожен з «базових» курсів передбачає окремий модуль, присвячений цій статті.

«Базовий» курс для суддів загальних судів присвячений найпроблемнішим питанням застосування Конвенції для національної судової практики. Окрім згаданої статті 6 Конвенції, у цивільній частині цього курсу увага приділяється розмежуванню прав, гарантованих статтею 8 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції. Кримінальна частина тренінгу містить модулі, присвячені питанню оцінки обґрунтованості клопотань про обрання запобіжного заходу та втручання у права, гарантовані статтями 5 та 8 Конвенції, а також принципу змагальності та його забезпеченню на всіх стадіях судового процесу. Усі теми курсу змістовно

є взаємопов'язаними між собою, кожен наступний структурний елемент логічно впливає з попереднього.

У «базовому» курсі для суддів адміністративних судів також особлива увага приділена «трискладовому тесту» та його елементам – «законність», «легітимна мета» та «необхідність у демократичному суспільстві». Варто зазначити, що курс із застосування Конвенції та практики ЄСПЛ в адміністративному судочинстві розрахований не лише для суддів окружних адміністративних судів, а й для суддів місцевих судів, які розглядають справи у порядку адміністративного судочинства, тому може проводитися для суддів загальних судів.

Ці два «базові» курси доповнюються «спеціалізованими» тренінгами, які присвячені вивченню окремих статей Конвенції. На даний час розроблено два такі навчальні курси, а саме: «Застосування статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ» для суддів цивільної, кримінальної спеціалізації та суддів адміністративних судів та курс «Захист права власності у світлі статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ» для суддів цивільної, господарської та адміністративної спеціалізації. Спеціалізовані курси є більш поглибленими та розраховані на суддів з більшим досвідом роботи.

Таким чином, підготовка суддів з тематики Конвенції є поетапною – спочатку суддя оволодіває «базовим» курсом, а потім «спеціалізованими».

Оскільки основне завдання тренінгів з тематики Конвенції та практики Європейського суду з прав людини – розвиток навичок правильного застосування положень Конвенції при здійсненні правосуддя, то для досягнення цього завдання учасники повинні розуміти дію конвенційного механізму захисту прав, яка розкривається через рішення ЄСПЛ.

Для цієї мети розробники дійшли висновку про необхідність попереднього опрацювання учасниками рішень Європейського суду з прав людини до проходження тренінгів. Це стало однією з особливостей усіх курсів тематики Конвенції, як «базових», так і «спеціалізованих».

Для кожного тренінгу підібрано по 5–8 рішень ЄСПЛ. Попереднє опрацювання учасниками рішень ЄСПЛ слугує досягненню кількох цілей.

По-перше, самостійно опрацьовуючи рішення, учасники вивчають його структуру, знайомляться із його елементами – «обставини справи», «відповідне національне та міжнародне законодавство», «право» та ін., аналізують їх. Дуже важливо, щоб учасники бачили та розуміли, у яких

структурних елементах рішень викладені позиції сторін (заявника та Уряду), а де – практика ЄСПЛ та не плутали їх, що часто буває на практиці. Слід пам'ятати, що елементи рішення, в яких ЄСПЛ викладає свою усталену практику, можуть називатися по-різному – «Загальні принципи» або «Практика Суду», або «Оцінка Суду», проте фактично це один і той самий елемент рішення.

По-друге, під час опрацювання рішень судді-учасники засвоюють лексику та термінологію ЄСПЛ. Кожен термін, вироблений практикою Європейського суду з прав людини, є цілою концепцією. Таким чином, учасники напрацьовують цілий багаж знань.

По-третє, рішення ЄСПЛ слугують своєрідними «пазлами» для кожного із курсів, надаючи їм цілісності та завершеності. Учасникам попереднє опрацювання рішень допоможе максимально ефективно для себе пройти навчання, зрозуміти суть, зміст та логіку навчального матеріалу, виробити необхідні суддівські навички у застосуванні практики ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, тренерам це дає можливість зробити навчання справді інтерактивним: ставити тренером запитання до аудиторії, наводити приклади чи проводити паралелі, не витрачаючи часу на пояснення фактів та обставин справи. У разі неопрацювання рішень ЄСПЛ учасниками мета навчального процесу не буде досягнута.

Як правило, опрацювання перших рішень ЄСПЛ є найважчим. З опрацюванням наступних рішень лексика, логіка, алгоритм дії Європейського суду з прав людини стають більш знайомими та зрозумілими, і це дає можливість перейти на інший, вищий рівень опанування матеріалу для досягнення результату.

Усі тренінги з тематики Конвенції розроблені так, що передбачають роботу з рішеннями ЄСПЛ протягом усього тренінгу. Так, після структурних вправ (привітання, знайомство та очікування учасників) передбачене т. зв. вхідне тестування за рішеннями ЄСПЛ, які були зазначені для самостійного опрацювання. Тестування проводиться шляхом експрес-опитування з використанням системи інтерактивного опитування програмного забезпечення TurningPoint – «клікерів» або за необхідності – у формі виконання індивідуального завдання.

Тестування допомагає визначити, чи учасники опрацювали рішення ЄСПЛ, наскільки вони є зрозумілими для них, та допомагає тренерам розставити необхідні акценти під час проведення міні-лекцій, де концентровано викладається основний змістовний матеріал.

У одному курсі може бути як одна міні-лекція (наприклад, у курсі «Захисту права власності у світлі статті 1 Першого протоколу до Конвенції

та практики ЄСПЛ»), так і кілька міні-лекцій, присвячених конкретним темам. Наприклад, у курсі «Застосування статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ» є спільний модуль «Стаття 8: основні принципи, понятійний апарат, критерії втручання» для цивільної, кримінальної та адміністративної спеціалізацій, який розкривається з урахуванням особливостей застосування цієї статті, прикладів та рішень ЄСПЛ, характерних для кожної із цих спеціалізацій. Окрім цього модуля, програми курсів передбачають «вузькотематичні» міні-лекції залежно від спеціалізацій суддів. Так, курс для суддів цивільної спеціалізації розкриває теми: «Фізична цілісність та медичне лікування як окремий аспект приватного життя за статтею 8 Конвенції» та «Персональні дані»; для кримінальної спеціалізації – «Обшук житла за матеріалами практики ЄСПЛ. Проблеми судової практики»; для суддів адміністративних судів, окрім загального модуля та теми «Поводження з персональними даними під час здійснення адміністративного судочинства» містить окремий об'ємний модуль «Право на безпечне довкілля як окремий аспект права на повагу до приватного життя та житла за статтею 8 Конвенції».

Усі психологічні та педагогічні дослідження стверджують, що після чудово підготовленої і добре прочитаної лекції уважний слухач здатен відтворити через три години 70 % інформації, а через три дні – лише 10 % [9]. Таким чином, після пасивної участі у процесі навчання через деякий час від знань не залишається і сліду. Водночас запам'ятовується 50 % інформації, що її людина одночасно бачить і чує, 80 % – тієї, яку говорить сама і 90 % – яку виконує у дії [10].

Оскільки лекції не фокусуються на учасниках, то вони є короткими, розраховані не більш як на 20–25 хвилин та для підвищення ефективності містять інтерактивні слайди, які надають змогу залучати аудиторію до обговорення протягом її викладання. Наприклад, міні-лекція «Право власності (стаття 1 Першого протоколу)» з курсу щодо захисту права власності містить кілька слайдів, які використовуються поетапно упродовж усієї міні-лекції, з переліком рішень ЄСПЛ, визначених на попереднє опрацювання. За допомогою цих слайдів учасники повинні визначити:

- що становило «майно» у цих рішеннях;
- чи було втручання у право, гарантоване ст. 1 Першого протоколу у наведених рішеннях та
- чому було визнано порушення. Такий прийом використано також у міні-лекціях у курсі щодо ст. 8 Конвенції.

Після отримання основних теоретичних аспектів судді мають можливість застосувати набуті навички, виконуючи практичні завдання у малих групах.

Робота в малих групах – одна із найбільш ефективних методик навчання, яка часто використовується. Малі групи складаються з 5–8 учасників та працюють під керівництвом фасилітатора. Практичні завдання для роботи у малих групах формуються на основі реальних справ. Групи знайомляться з фабулами справ, дають відповіді на запитаннях до них та презентують результати роботи у пленарному режимі. Завдання можуть бути однаковими для всіх груп, відрізнитися, але доповнювати одне одного, або бути цілковито різними, однак стосуватися однієї й тієї самої теми.

Наприклад, програма «базового» курсу із застосування Конвенції в адміністративному судочинстві передбачає виконання практичного завдання на основі трьох ситуативних завдань (фабул). Кожна мала група ознайомлюється з усіма трьома фабулами справ, однак готує та презентує результати лише стосовно однієї («свої») справи, формує відповіді на запитання та визначає одного доповідача від групи.

Можливий і інший підхід – усі малі групи опрацьовують одну спільну фабулу справи, обговорюють її, проте представляють відповіді на різні завдання, розроблені для цієї фабули. Це використовується, наприклад, у курсі «Захист права власності у світлі статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ».

Під час викладання курсів варто пам'ятати про те, що малі групи повинні бути у рівних умовах між собою. Для того, щоб досягти справедливості, можна змінювати черговість презентацій результатів роботи (якщо це доречно) для того, щоб презентацію не починала та сама група. Тому якщо перше завдання групи презентують у порядку 1, 2, 3, то для другого слід обрати інший порядок, наприклад, 2, 3, 1. Однак при цьому треба переконатися, що група № 2 має відповідати на перші (по порядку) питання до певного завдання, інакше не буде логічної послідовності.

Окрім міні-лекцій і практичних завдань, під час тренінгів з тематики Конвенції використовується такий прийом, як демонстрування відеофрагменту. Наприклад, у «базових» курсах передбачено демонстрацію відеофільму про ЄСПЛ з подальшим щодо нього тестуванням. У курсі щодо ст. 8 Конвенції завдання щодо пошуку втручання у права, гарантовані ст. 8 Конвенції, виконуються на основі відеофрагменту з фільму.

Усі навчальні курси з тематики Конвенції та практики ЄСПЛ харак-

теризуються стандартністю вимог щодо формування програм тренінгів, дизайну та повинні викладатися з урахуванням стандартних вимог. Викладання у всіх регіональних відділеннях НШСУ повинне відбуватися за єдиною програмою, з використанням тих самих роздавальних та аудіовізуальних навчальних матеріалів, усі учасники та учасниці виконують ті самі завдання, обговорюють ті самі ситуації під керівництвом тренерів та фасилітаторів, які пройшли підготовку на тренінгах для тренерів (ToT) з цієї тематики.

Програми тренінгів умовно поділяються на 4 робочих періоди, кожен тривалістю 80 хвилин з трьома перервами: на обід (тривалістю приблизно 1 год.) та дві перерви на відпочинок (по 15–20 хв).

Усі навчальні матеріали тренінгів розроблені у двох варіантах – для учасників та тренерів/фасилітаторів.

Варіанти для викладачів є більш розширеними порівняно з варіантом для учасників. Для викладачів передбачена т.зв. розширена програма, яка містить тренерські нотатки (поради) змістовного та організаційного характеру щодо проведення тренінгу. Версії для викладачів міні-лекцій, окрім слайдів, мають до кожного з них змістовні нотатки. Індивідуальні та практичні завдання передбачені для викладачів з нотатками, які допомагають тренерам/фасилітаторам відкоментувати завдання, скерувати учасників у правильному напрямі під час роботи в малих групах над практичними завданнями.

Матеріали повинні бути структуровані та викладені в логічній послідовності (бажано – у папку або т. зв. байндер (англ. *binder*) з використанням розподілювачів для розмежування матеріалів) відповідно до «Змісту папки».

Альтернативною формою навчання тренінгам є проходження дистанційного навчання. НШСУ розроблено та впроваджено 4 дистанційних навчальних курси з тематики Конвенції, присвячені застосуванню Конвенції у цивільному судочинстві, під час судового розгляду та досудового розслідування та курс для суддів адміністративних судів. Останній дистанційний навчальний курс, як і «базовий» курс для суддів адміністративних судів, розрахований також для суддів місцевих судів, які розглядають справи в порядку адміністративного судочинства.

Ці дистанційні курси розроблені у вигляді системи модулів (занять), які можна пройти самостійно без залучення викладачів (тьюторів). Основними формами викладення навчального матеріалу в кожному із занять дистанційних курсів є відеолекції тривалістю по 3–15 хвилин. Відеолекції супроводжуються конспектами лекцій, короткими текстовими комен-

тарями або тезами, витягами з рішень ЄСПЛ, переліками використаних та рекомендованих рішень ЄСПЛ, гіперпосиланнями тощо. Кожне заняття містить контрольні завдання для перевірки здобутих знань, які передбачають проходження слухачами тестування після кожного заняття. Такий формат дистанційних курсів із застосування Конвенції та практики ЄСПЛ розроблявся як альтернативна тренінгам форма навчання, що не потребує залучення викладачів, водночас даючи змогу охопити велику кількість суддів та використовувати переваги дистанційного навчання, зокрема такі: швидко, самостійно опановувати суддями навчальний матеріал з цієї тематики; навчатися у зручному режимі, повертатися до тем, враховуючи індивідуальні потреби суддів, завантажувати навчальні матеріали тощо; виробляти у слухачів дистанційних курсів навички самонавчання; зекономити фінансові, людські та логістичні ресурси НШСУ.

Варто зауважити, що кожен тренінг і дистанційний навчальний курс передбачає вироблення та удосконалення практичних навичок щодо роботи і пошуку навчальних матеріалів, рішень ЄСПЛ у базі даних HUDOC. З цією метою розроблено та включено до програм кожного з тренінгів з тематики Конвенції та практики ЄСПЛ окремі модулі з мінілекціями та презентаціями PowerPoint, відеофільмом і демонстрацією у режимі online про способи пошуку на цих інтернет-ресурсах.

Додатковими навчальними матеріалами для самостійного опрацювання є підготовлені посібники з вивчення та застосування Конвенції та практики ЄСПЛ, які знаходяться у вільному доступі на офіційному вебсайті НШСУ, а також платформа електронного навчання Європейської програми з навчання у сфері прав людини для представників юридичних професій (Human Rights Education for Legal Professionals, HELP), яка впроваджується у рамках Ради Європи.

Таким чином, Національною школою суддів України забезпечений «багатосходинковий» механізм з вивчення Конвенції та практики ЄСПЛ, який охоплює обов'язкові тренінги як «базові», так і «спеціалізовані», альтернативні дистанційні навчальні курси та інформаційні матеріали для самостійного опрацювання, що покликане сприяти дотриманню суддями конвенційних гарантій прав людини при здійсненні правосуддя в Україні.

Перелік використаних джерел

1. Микола Оніщук. Освіта суддів в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // Слово Національної школи суддів України. – 2015. – № 4 (13) 2015. – С. 71–78.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1409- VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Рекомендація Rec (2004) 4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці від 12 травня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_573
4. Pending cases 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_pending_2016_ENG.pdf
5. Violations by Article and by State 1959-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2016_ENG.pdf
6. Violations by Article and by State 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2016_ENG.pdf
7. Інформаційно-методичний збірник рішень Європейського суду з прав людини, щодо яких до Національної школи суддів України надходили звернення Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2015–2016 роках / укладачі: Т. І. Фудей, О. М. Кучів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsj.gov.ua/ua/science/prints/890/>
8. Концепція національних стандартів суддівської освіти, схвалена Науково-методичною радою НШСУ (протокол від 23.12.2014 р. № 5). Згодом Концепція була затверджена наказом від 24.06.2016 №34 як Додаток 5 до Регламенту НШСУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsj.gov.ua/ua/about/symbols/>
9. Інтерактивні методи навчання: навч. посіб. / за заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. – Щецін: WSAP, 2005. – С. 24.
10. Karnikau R., McElroy F. Communication for the safety professional. – Chicago, 1975.

ФУЛЕЙ Т. Впровадження практики ЄСПЛ у суддівську освіту: методичні підходи.

У статті аналізуються методичні підходи, які застосовуються Національною школою суддів України при розробці та впровадженні навчальних курсів для суддів щодо застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя.

Ключові слова: суддівська освіта, практика Європейського суду з прав людини, тренінги, методика викладання, інтерактивні методи навчання.

ФУЛЕЙ Т. Внедрение практики ЄСПЛ в судебское образование: методические подходы.

В статье анализируются методические подходы, которые применяются Национальной школой судей Украины при разработке и внедрении учебных курсов для судей относительно применения Конвенции о защите прав человека и основополагающих свобод и практики Европейского суда по правам человека при осуществлении правосудия.

Ключевые слова: судебское образование, практика Европейского суда по правам человека, тренінги, методика преподавания, интерактивные методы учебы.

FULEY T. Implementation of the ECtHR case law into judicial training: methodological approaches.

The article is focused on the innovative methodological approaches applied by the National School of Judges of Ukraine (NSJU) in designing and delivering courses for judges on the European Convention on Human Rights (ECHR) and ECtHR case law.

Not only knowing the standards developed by the ECtHR, but also understanding the training process used for elaborating skills for applying them in daily judicial practice while hearing cases is crucial in implementation of the ECtHR jurisprudence at national level. Therefore the courses on ECHR are designing and delivering by the NSJU in the form of interactive trainings aimed at developing of the judicial skills. Unlike lecture-based seminars or other conventional forms of education trainings, interactive form of training is the most effective way for obtaining new skills and developing existing ones especially for adult and highly professional trainees such as sitting judges. Hence, designing trainings on different topics on ECHR and ECtHR

case law is the permanent priority of the NSJU.

NSJU have recently designed four courses for judges on ECHR and ECtHR case law. Among them are two so called “basic” courses (one for judges of general jurisdiction courts and another one for administrative jurisdiction) and two are so called “specialized” courses on protection of property rights in the light of the First Protocol to the Convention and on right to respect of private and family life according to Art. 8 of the ECHR. There are several main features essential for the efficiency of these trainings.

Firstly, the author highlighted the importance of the preliminary studying of the chosen ECtHR judgments carefully selected based on learning objectives of each course. This is a new requirement for the future participants of each training event which resulted in better understanding of the structure of ECtHR judgment, the content of each elements such as the circumstances of case, relevant domestic law and practice, alleged violation of article of the Convention – admissibility, merits, the Court’s well-established case law and assessment in the given case etc. Equally, such preparation is invaluable for matching all the elements of the course together with the help of interactive methodology (pre-testing (based on abovementioned chosen judgments using “clicker” technologies at the beginning of training, mini-lectures highlighted the concept laid down in these judgments, small group discussions with the possibility to apply new concepts to the given facts, final testing etc).

Secondly, the author stressed that all courses are interconnected, and participation in the specialized trainings is recommended only after passing the basic courses.

Thirdly, all courses have been designed in accordance with the NSJU standards as for agendas, training materials (in two version – for trainees and trainers/facilitators, the later includes the trainers notes and tips, both on subject matter and methodology) and delivery and organization of training event which enhance the quality of the judicial training on the relevant topic.

Key words: judicial education, ECtHR case law, training, methodology of training, interactive learning methodology.